

|                            |                                |
|----------------------------|--------------------------------|
| Súd:                       | Najvyšší súd SR                |
| Spisová značka:            | 5Cdo/57/2023                   |
| Identifikačné číslo spisu: | 4121212195                     |
| Dátum vydania rozhodnutia: | 20.02.2025                     |
| Meno a priezvisko:         | JUDr. Mária Trubanová          |
| Funkcia:                   | sudca                          |
| ECLI:                      | ECLI:SK:NSSR:2025:4121212195.2 |

## ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a členov senátu JUDr. Jozefa Zlochu a JUDr. Viery Nevedelovej, v spore žalobcu: S. C., nar. M., bytom H., zast. BIZOŇ & PARTNERS s. r. o., so sídlom Laurinská 4, Bratislava, IČO: 36 833 533, proti žalovanej: C. C., nar. M., bytom H., zast. Advokátska kancelária JUDr. René Hudzovič, s. r. o., so sídlom Štefánikova trieda 49, Nitra, IČO: 36 860 697, o zrušenie práva spoločného nájmu bytu, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 16C/58/2021, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 29. novembra 2022 sp. zn. 12Co/103/2022, takto

### rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žalovaná m á voči žalobcovi n á r o k na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

### Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 2. mája 2022 č. k. 16C/58/2021-276 (ďalej aj „rozsudok okresného súdu“ alebo „rozhodnutie okresného súdu“) zrušil právo spoločného nájmu bytu žalobcu a žalovanej k nájomnému bytu č. X nachádzajúcemu sa na prízemí bytového domu F., na ulici H., vchod XX v R., blok: O. pozostávajúceho z 3 izieb, kuchyne a príslušenstva, a to s ú činnosťou od právoplatnosti rozsudku (prvá výroková veta). Za výlučného nájomcu bytu a pokračujúceho člena bytového družstva určil žalovanú, bez zabezpečenia bytovej náhrady žalobcovi (druhá výroková veta). O nároku na náhradu trov konania rozhodol tak, že žalovanej proti žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne súd po právoplatnosti rozsudku samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (tretia výroková veta).

1.1. Z odôvodnenia rozsudku okresného súdu vyplýva, že konal o žalobe žalobcu, ktorý sa domáhal zrušenia práva spoločného nájmu bytu žalobcu a žalovanej k nájomnému bytu č. X, nachádzajúceho sa v bytovom dome F. vo vlastníctve Okresného stavebného bytového družstva R., prízemie, vchod: H., blok: O., pozostávajúceho z 3 izieb, kuchyne a príslušenstva. Žalobca žiadal, aby ho súd určil za

výlučného nájomcu a pokračujúceho člena družstva. Žalobu odôvodnil v podstate tým, že jeho manželstvo so žalovanou bolo rozsudkom Okresného súdu Nitra zo 7. septembra 2021 č. k. 36Pc/11/2021-107 rozvedené; so žalovanou maloleté deti nemajú; k dohode o tom, kto zostane výlučným nájomcom družstevného bytu nedošlo. Zdôraznil, že o pridelenie družstevného bytu sa zaslúžil on, nakoľko jeho pridelenie sa odvíjalo práve od jeho členstva v Okresnom stavebnom bytovom družstve Nitra. Žalovaná s návrhom žalobcu na zrušenie práva spoločného nájmu bytu vyjadrila súhlas; nesúhlasila s návrhom, aby za osobu, ktorá bude ako výlučný nájomca a pokračujúci člen družstva byt užívať, bol určený žalobca. Okrem zásluhy o pridelenie družstevného bytu žiadala, aby súd v súlade s ustálenou súdnou praxou prihliadal na konkrétne okolnosti prípadu a aj na ďalšie hľadiská, ako sú širšie okolnosti rozvratu manželstva, sociálne aspekty, možnosti nového usporiadania bytových pomerov, zdravotné pomery rozvedených manželov, na spoločenský význam a náročnosť ich práce. Navrhla, aby súd zobral do úvahy aj účelné využitie bytu, a teda, či u osôb, ktoré zostanú v byte bývať, sú predpoklady na pokojné a usporiadané spoluzitie, záujem plnoletých detí, počet rodinných príslušníkov, ktorí budú v byte bývať a pod.

1.2. Súd prvej inštancie vec právne posúdil podľa § 703 ods. 2, § 705 ods. 1, ods. 2, § 712 ods. 1, § 712a ods. 8 a § 712c ods. 1, ods. 2 a ods. 3 Občianskeho zákonníka. Poskytol výklad § 705 ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého súdy rozhodujú o nájme družstevných bytov, kde právo na ich pridelenie vzniklo za trvania manželstva za predpokladu, že medzi rozvedenými manželmi nedošlo k dohode o byte. Uviedol, že po rozhodnutí súdu o zrušení práva spoločného nájmu bytu sa právoplatnosťou takéhoto rozhodnutia stáva výlučným nájomcom ten z bývalých manželov, ktorého určí súd. Súd pritom prihliada na celý komplex rozhodujúcich okolností; okrem záujmu maloletých detí a stanoviska prenajímateľa, zohľadní sociálnu, zdravotnú, finančnú situáciu účastníkov; zohľadní príčiny, ktoré viedli k rozvratu manželstva, mieru, ktorou sa bývalí manželia pričínili o nadobudnutie bytu, aké sú oprávnené bytové potreby účastníkov a z akých dôvodov opustil niektorý z nich byt a ako si plnili povinnosti nájomcu.

1.3. Odvolací súd poukázal na závery vyplývajúce z rozhodnutia R 78/1970 a konštatoval, že súdna prax je jednotná v názore, že nie je vylúčené, aby ďalšie hľadiská pre rozhodovanie podľa § 705 ods. 3 Občianskeho zákonníka prevážili nad hľadáskami, ktoré zákon v citovanom ustanovení výslovne uvádza.

1.4. Žalobu na zrušenie práva spoločného nájmu družstevného bytu považoval súd prvej inštancie za dôvodnú; strany sporu ako spoloční nájomcovia družstevného bytu a zároveň členovia družstva sa po rozvode manželstva o nájme bytu nedohodli. Okresný súd považoval za nesporné, že žalobcovi za trvania manželstva vzniklo právo na uzavretie zmluvy o nájme družstevného bytu; stranám sporu spoločný nájom bytu manželmi vznikol u ž k prvému im pridelenému bytu, čím vzniklo aj spoločné členstvo manželov v družstve, z ktorého sú obaja manželia oprávnení a povinní spoločne a nerozdielne.

1.5. Okresný súd tak zrušil stranám sporu právo spoločného nájmu družstevného bytu a určil, že žalovaná ako členka družstva bude ďalej nájomcom. Vychádzal pritom z komplexu nasledovných zistení:

1.5.1. Okresný súd prihliadol, že predmetný byt od 21. marca 2021 užíva výlučne žalovaná so svojimi synmi a od roku 2017 platí všetky úhrady spojené s užívaním bytu výlučne starší syn strán sporu, S. C.. Žalovaná sa pritom na úhrade nákladov spojených s užívaním bytu podieľala v o väčšej miere ako samotný žalobca; skutkové tvrdenie žalobcu o jeho nadštandardnej bonite z dôvodu daru finančných prostriedkov od jeho rodičov a z jeho predchádzajúcich príjmov z podnikania ostalo nepreukázané.

1.5.2. V konaní okresný súd nepovažoval za sporné, že žalovaná zo spoločného rodinného domu doslova utiekla dňa 21. marca 2021, aj keď žalobca popieral akékoľvek svoje agresívne konanie. Tvrdenie žalovanej bolo podopreté výpoveďou svedka S. C. (syna strán sporu); okresný súd považoval tvrdenie žalovanej ohľadne jej odchodu z o spoločnej domácnosti vedenej so žalobcom za pomerne dramatických okolností za nespochybnené.

1.5.3. Súd prvej inštancie do úvahy bral nielen bytovú otázku žalovanej, zabezpečenie práva na pokojné

bývanie, ale aj dôkazy smerujúce k záveru, že správanie žalobcu voči žalovanej nemožno označiť za slušné a bežné, nasvedčujúce tomu, že žalobca sa nevie vyrovnat' s rozvodom manželstva. Strany sporu v konaní prezentovali vzájomné animozity. Žalovaná však podľa názoru okresného súdu nemá inú možnosť ako bývať v byte, vo vzťahu ku ktorému sa strany domáhali zrušenia spoločného nájmu bytu. U žalovanej absentuje akákoľvek iná možnosť zabezpečiť si iné riešenie bytovej otázky.

1.5.4. Vo vzťahu k širším okolnostiam rozvratu manželstva súd prvej inštancie konštatoval, že tieto nebolo možné riadne zistiť z dôvodu, že rozvodový rozsudok tieto dôvody, v dôsledku vzdania sa práva na podanie odvolania, bližšie nepomenoval. Stranami sporu ostali tvrdené rôzne okolnosti rozvratu manželstva bez možnosti, aby súd objektívne ustálil, ktorá konkrétna príčina viedla k trvalému a hlbokému rozvratu manželstva bez možnosti jeho obnovenia.

1.5.5. Pokiaľ ide o účelné využitie bytu, počet rodinných príslušníkov, ktorí v byte bývajú a záujem plnoletých detí, okresný súd konštatoval, že existuje riziko, že žalobca by v prípade určenia za výlučného nájomcu uskutočňoval úkony smerujúce k tomu, aby vystaňoval nielen žalovanú ako svoju exmanželku, ale aj svoje deti, voči ktorým začal určitú diskreditačnú kampaň, ako to vyplýva z výsluchu svedka S. C.. Žalobca inicioval konanie o zapretie otcovstva voči synom, resp. staršiemu z nich. Určením žalovanej za výlučného nájomcu bytu zostane byt účelne využitý, keďže v ňom býva žalovaná so svojimi dvoma plnoletými synmi. Nebolo zrejmé, prečo by žalobca, bývajúci sám v dome, a ktorý má vyriešenú bytovú otázku a zabezpečené právo na pokojné bývanie, potreboval byt pre seba.

1.5.6. Okresný súd sa riadil aj úvahou ohľadne prípadného negatívneho dopadu súdneho rozhodnutia na právach a právom chránených záujmoch nielen žalovanej, ale aj spoločných synov strán sporu; synovia žalobcu a žalovanej by sa v dôsledku rozhodnutia súdu mohli ocitnúť bez obydľia, čo je zjavne nežiaduci stav. V tomto smere okresný súd vyhodnocoval kritérium zachovania práva na obydľie a jeho nedotknuteľnosť v prípade žalovanej a jej synov.

1.5.7. V rámci posudzovania širších kritérií pre určenie, ktorý z manželov zostane členom družstva, súd prvej inštancie poukázal na momentálny nepriaznivý psychický stav žalovanej keď mal za to, že jej zjavne nestabilný emočný stav podmienil aj sám žalobca podaním návrhu na rozvod; osobitne však podaním návrhu na zapretie otcovstva a diskreditačnú kampaň voči žalovanej, ako aj voči synom žalobcu.

1.5.8. Ak žalobca predovšetkým poukazoval na svoje zásluhy o pridelenie sporného bytu okresný súd ustálil, že zo zápisnice o dohode o odovzdaní a prevzatí bytu zo 7. februára 1990 nevyplýva, že by išlo o byt družstevný - stabilizačný; z tejto zápisnice nevyplývajú žiadne povinnosti žalobcu, v dôsledku čoho nemožno dospieť k záveru, že o byt sa zaslúžil výhradne sám žalobca. Ak by aj súd pripustil výlučnú zásluhu žalobcu na pridelení bytu, takáto okolnosť by nebola rozhodujúca, pretože všetky ďalšie kritériá determinujúce zákonné a spravodlivé rozhodnutie súdu bezvýhradne svedčia v prospech žalovanej.

1.6. Súd prvej inštancie poukázal na ustálenú súdnu prax v konaniach o zrušení spoločného nájmu, keď okrem určenia osoby za jediného nájomcu bytu zároveň druhému manželovi ukladá povinnosť byt vypratať. V danej veci však žalobca býva v rodinnom dome, ktorý je v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov od roku 2009; uloženie povinnosti vypratať byt žalobcom by bolo nadbytočné a v zásade nevykonateľné. S poukazom na § 712a ods. 8 Občianskeho zákonníka okresný súd rozhodoval aj o poskytnutí bytovej náhrady a dospel k záveru, že žalobcovi nie je potrebné poskytnúť bytovú náhradu, pretože tento sám býva v dome, ktorý je súčasťou zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva; žalobca má vytvorené predpoklady na realizáciu práva na pokojné a nerušené bývanie; má vyriešenú bytovú otázku. Žalobca napokon poskytnutie bytovej náhrady ani nežiadal.

1.7. Pokiaľ ide o ostatnú argumentáciu strán sporu súd prvej inštancie zdôraznil, že vyseletoval len skutkové tvrdenia, ktoré mali pre rozhodnutie sporu výpovednú hodnotu a ostatnými s a nezaoberal, pretože ich predmetom boli nevyriešené vzťahy strán sporu. Aj z uvedeného dôvodu ďalšie návrhy strán sporu na doplnenie dokazovania zamietol.

1.8. Pri rozhodovaní o trovách konania okresný súd aplikoval § 262 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“) a náhradu trov konania v rozsahu 100 % priznal plne úspešnej žalovanej.

2. Krajský súd v Nitre na odvolanie žalobcu rozsudkom z 29. novembra 2022 č. k. 12Co/103/2022-386 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“ alebo „napadnuté rozhodnutie“) rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (prvá výroková veta); žalovanej priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu (druhá výroková veta).

2.1. Odvolací súd potvrdil rozsudok okresného súdu postupom podľa § 387 ods. 1, ods. 2 CSP stotožniac sa so skutkovými závermi okresného súdu a vecnou správnosťou rozsudku. Zhrnul odvolacie dôvody, ktorými žalobca vytýkal súdu prvej inštancie nevykonanie navrhnutých dôkazov, nesprávne skutkové zistenia, nesprávne právne posúdenie a nedostatočné odôvodnenie.

2.2. Reagujúc na odvolacie námietky odvolací súd konštatoval, že okresný súd vykonal dostatočné dokazovanie v súlade s návrhmi strán sporu; nemal za povinnosť vykonať tie dôkazy, ktoré nemali podstatný význam pre rozhodnutie o žalobe. Skutkový stav zistil správne v bodoch podstatných pre rozhodnutie o žalobe.

2.3. Pre rozhodnutie v o veci samej bolo podstatné zistenie, že strany sporu z a trvania manželstva nadobudli právo spoločného nájmu bytu vo vlastníctve bytového družstva; že po rozvoze manželstva sa na ďalšom nájme bytu nedohodli; že z manželstva maloleté deti nepochádzajú; že žalobca býva v spoločne nadobudnutom rodinnom dome, kde prístup žalovanej odmieta; že žalovaná býva spolu s dvoma plnoletými synmi v predmetnom družstevnom byte a takto majú obaja rozvedení manželia zabezpečenú potrebu samostatného bývania. Na základe uvedeného odvolací súd považoval za nepodstatné vykonávanie ďalších dôkazov na zistenie toho, koho vinou nedošlo k odkúpeniu bytu do osobného vlastníctva, koho zdravotný stav oproti tomu druhému je o niečo horší, či posudzovanie hodnovernosti výpovede svedka. Odvolací súd zdôraznil, že v dôsledku označenia „stabilizácia“ na zápisnici o dohode o odovzdaní a prevzatí bytu zo 7. februára 1990 je možné predpokladať, že byt bol pridelený ako družstevný stabilizačný byt žalobcovi. Zo zákona však vzniklo právo spoločného nájmu bytu a následne aj toho bytu, za ktorý bol pôvodný byt vymenený obom manželom; nevyplýva, či a aký záväzok mal žalobca v dôsledku pridelenia družstevného stabilizačného bytu, a kedy a za akých podmienok tento záväzok splnil. Podľa názoru odvolacieho súdu však túto skutočnosť s odstupom tridsiatich dvoch rokov od prevzatia bytu nemožno považovať za takú právne významnú, aby sama osebe mohla viesť k záveru, že žalobca musí mať k bytu právo prednosti oproti žalovanej. Je tomu tak z dôvodu, že žalobca nie je odkázaný na tento byt, v ktorom sa trvale zdržiava žalovaná po odchode zo spoločnej domácnosti. Odvolací súd zdôraznil, že potreba bývania žalobcu je uspokojená bývaním v spoločnom rodinnom dome, ktorý spolu so všeobecnou hodnotou členského podielu družstevného bytu by mal byť aj predmetom vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva rozvedených manželov v súlade s § 150 Občianskeho zákonníka.

2.4. Napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie tak považoval odvolací súd z a vecne správne a zodpovedajúce požiadavke spravodlivosti súdneho rozhodnutia. Okresný súd postupoval správne, keď ustálil, že nemožno vyhovieť žalobe v časti určenia, že žalobca bude ako člen družstva ďalej nájomcom bytu a rovnako postupoval správne, keď nerozhodol o vypratání bytu žalobcom ani o bytovej náhrade.

2.5. Z uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok okresného súdu potvrdil s tým, že v podrobnostiach poukázal na jeho odôvodnenie.

2.6. Pri rozhodovaní o trovách odvolacieho konania odvolací súd aplikoval § 396 ods. 1 spojení s § 262 ods. 1 a § 255 CSP; nárok na náhradu trov odvolacieho konania priznal v odvolacom konaní plne úspešnej žalovanej.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodil z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Navrhol, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil podľa § 449 ods. 1 CSP a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Uplatnil nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

3.1. Pokiaľ uplatnil dovolací dôvod uvedený v § 420 písm. f) CSP tvrdil, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces tým, že odvolací súd sa bez akéhokoľvek odôvodnenia vôbec nezaoberal odvolacími námietkami a zmätočne vydal napadnuté rozhodnutie bez toho, aby poskytol žalobcovi procesný priestor vyjadriť sa k podstatným skutočnostiam.

3.2. Dovolateľ rozsiahlo poukázal na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva a Ústavného súdu Slovenskej republiky vo vzťahu k odôvodneniu súdneho rozhodnutia a ustálil, že nedostatočná kvalita súdneho rozhodnutia, ktorého odôvodnenie nezodpovedá procesným požiadavkám práva na spravodlivý proces, môže byť predmetom dovolacieho prieskumu v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP. Poukázal na ustanovenie § 220 ods. 2 CSP a § 387 ods. 3 CSP podľa, ktorého sa odvolací súd v odôvodnení musí zaoberať aj ostatnými vyjadreniami strán pred konaním na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie. Odvolací súd sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní.

3.3. S poukazom na rozhodnutie R 78/1970 dovolateľ poukázal na kritériá, na ktoré má súd prihliadať. Uviedol, že súd prvej inštancie s týmito kritériami neriadil; v odôvodnení nelogicky arbitrárne vyhodnotil všetky kritériá v prospech žalovanej. Súd prvej inštancie zvažoval kritérium širších okolností rozvratu manželstva keď uviedol, že tvrdenie žalovanej o agresivite žalobcu považoval za nespochybnené napriek skutočnosti, že ho žalovaný poprel. Žalobkyňa svoje tvrdenie nepreukázala a okresný súd neprípustne preniesol dôkazné bremeno na žalobcu. Z odôvodnenia rozhodnutia okresného súdu pritom vyplýva, že kritérium širších okolností rozvratu manželstva považoval súd prvej inštancie za kľúčové a dával mu prednosť pred inými kritériami. Okresný súd pritom predpokladovo vyhodnotil aj kritérium zdravotných pomerov rozvedených manželov; žalovanú v konaní vôbec nevypočul ako stranu sporu a vychádzal len z predloženej psychologickej správy, z ktorej vyplývala len skutočnosť, že žalovaná navštívila svoju blízku známu - psychologičku, aby sa jej postťažovala na psychické problémy. Voči tomuto žalobca v podanom odvolaní namieta. Predovšetkým v odvolaní zdôraznil, že okresný súd kritérium širších okolností rozvratu manželstva a kritérium zdravotného stavu rozvedených manželov vyhodnotil svojvoľne a tendenčne v prospech žalovanej. Odvolací súd bol povinný sa týmito námietkami riadne vysporiadať a rozhodnutie okresného súdu zrušiť alebo riadne a zrozumiteľne odôvodniť, prečo odvolacie námietky žalobcu voči postupu súdu prvej inštancie nie sú dôvodné.

3.3.1. Odvolací súd naznačeným spôsobom nepostupoval, námietkami žalobcu sa nezaoberal, kritérium „širšie okolnosti rozvratu manželstva“ ignoroval a konal, akoby pre meritórne rozhodnutie vo veci vôbec nebolo podstatné a ku „kritériu zdravotného stavu manželov“ výslovne uviedol, že to pre vec nie je podstatné, že sa tým ani nebude v odvolacom konaní zaoberať.

3.3.2. Dovolacie námietky v tomto smere dovolateľ uzavrel tým, že súd prvej inštancie najskôr sám vymedzil, ktoré kritériá považuje za dôležité pre rozhodnutie vo veci, tieto kritériá svojvoľne a predpokladovo vyhodnotil výlučne v prospech žalovanej, odvolací súd v napadnutom rozhodnutí na odvolacie námietky nedal žiadnu odpoveď len konštatoval, že týmito kritériami je zbytočné sa vôbec zaoberať, nakoľko sú podľa jeho názoru pre rozhodnutie v spore nepodstatné.

3.3.3. Odvolací súd rozsudok okresného súdu nesprávne ako vecne správny potvrdil bez poskytnutia procesného priestoru žalobcovi na vyjadrenie. Ak totiž odvolací súd dôvody, na ktorých založil súd prvej inštancie svoje rozhodnutie, považoval za nepodstatné, bol povinný žalobcovi poskytnúť procesný priestor, aby sa mohol vyjadriť výlučne ku skutočnostiam, ktoré odvolací súd považoval za podstatné. Tento procesný priestor poskytnutý nebol, žalobcu odvolací súd o písomné vyjadrenie nepožiadala, termín pojednávania nevytýčil. Až z rozhodnutia odvolacieho súdu sa žalobca dozvedel, ktoré skutočnosti považoval odvolací súd za podstatné. Pre žalobcu tak bol postup odvolacieho súdu

prekvapivý a arbitrárny, porušujúci princíp rovnosti zbraní a princíp kontradiktórnosti konania.

3.3.4. Konanie bolo podľa dovolateľa právoplatne skončené bez toho, aby odvolací súd dal žalobcovi na jeho odvolacie námietky odpoveď. Odvolací súd rezignoval na zákonnú povinnosť riadne sa vysporiadať so všetkými podstatnými otázkami a odvolací súd napadnuté rozhodnutie vydal bez toho, aby žalobcovi poskytol procesný priestor vyjadriť sa ku skutočnostiam, ktoré n a rozdiel o d súdu prvej inštancie považoval pre rozhodnutie za podstatné.

3.4. Pokiaľ dovolateľ uplatnil dovolací dôvod uvedený v § 421 ods. 1 písm. a) CSP tvrdil, že odvolací súd v napadnutom rozhodnutí posudzoval právnu otázku, ktorá je odklonom od súdnej praxe.

3.5. Vzhľadom ku skutočnosti, že z manželstva so žalovanou nepochádzajú maloleté deti, ale len deti plnoleté, nebolo možné uplatniť kritérium záujmu maloletých detí, ktoré Občiansky zákonník stanovuje ako hlavné zákonné kritérium. V prípade absencie maloletých detí Občiansky zákonník ako ďalšie kritérium upravuje len stanovisko prenajímateľa, iné kritériá nekonkretizuje; tieto kritériá konkretizovala súdna prax. Dovolateľ poukázal na závery vyplývajúce z rozhodnutia R 78/1970, ktoré medzi hlavné kritériá uvádza širšie okolnosti rozvratu manželstva, sociálne pomery a zdravotné pomery rozvedených manželov, spoločenský význam a náročnosť ich práce, kto z rozvedených manželov sa pričínil o to, že nadobudli právo nájmu bytu, a komu a z akých dôvodov bol byt pridelený. Neskorší judikát R 27/1999 tieto kritériá rozšíril aj o kritérium toho, kto v byte fakticky býva a toho, či u osôb, ktoré v nájomnom byte zotrvávajú, sú predpoklady na pokojné a usporiadané užívanie bytu. Z Občianskeho zákonníka ani ustálenej súdnej praxe nevyplýva, že by ktorékoľvek kritérium malo prednosť pred iným kritériom; rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo o d vyriešenia otázky, „či pri rozhodovaní o tom, komu z rozvedených manželov, ktorí nemajú maloleté deti, bude nájomný byt pridelený do výlučného užívania, má kritérium toho kto v nájomnom byte fakticky býva, absolútnu prednosť pred ostatnými kritériami alebo je súd povinný vždy sa dôsledne zaoberať všetkými rozhodujúcimi kritériami.“

3.5.1. Dovolateľ zdôraznil, že o nadobudnutie bytu sa zaslúžil výlučne on, nakoľko so žalovanou sa členmi bytového družstva stali len na základe skutočnosti, že bol zamestnancom štátneho podniku. Tvrdil, že preukázal, že rozvod manželstva zapríčinila žalovaná a lekáorskými správami preukázal, že má závažné srdcovo-cievne problémy. Z uvedeného vyvodil, že väčšina rozhodujúcich kritérií svedčila v jeho prospech. Mal za to, že okresný súd kritérium širších okolností rozvratu manželstva a zdravotného stavu rozvedených manželov svojvoľne a tendenčne vyhodnotil výlučne v prospech žalovanej a na prospech žalobcu nevyhodnotil ani kritérium, kto sa väčšmi zaslúžil o nadobudnutie bytu.

3.5.2. Odvolací súd však dospel k záveru, že v spore nebolo potrebné skúmať všetky rozhodujúce kritériá, ale podstatné pre rozhodnutie bolo výlučne kritérium toho, kto v byte v čase rozvodu fakticky býva. Tieto závery odvolacieho súdu sú rozporné s ustálenou súdnou praxou, nakoľko zo žalobcom citovanej judikatúry nevyplýva, že by niektoré z rozhodujúcich kritérií malo pred akýmkoľvek iným rozhodujúcim kritériom automatickú prednosť. Poukázal na judikatúru dovolacieho súdu Českej republiky, z ktorej vyplýva, že okolnosť, ktorý z rozvedených manželov ku dňu rozhodnutia súdu byt užíva, je len jedným z hľadísk, ku ktorým súd prihliada pri rozhodovaní o ďalšom nájme bytu, ale zásadný význam po právnej stránke nemá.

3.5.3. Dovolateľ uzavrel, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu sa odkláňa od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorú videl v rozhodnutiach R 78/1970 a R 27/1999. Tým, že sa odvolací súd bez riadneho odôvodnenia odklonil od ustálenej praxe dovolacieho súdu, naplnil dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

3.6. V dovolaní zároveň dovolateľ navrhol, aby dovolací súd vykonateľnosť a právoplatnosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu odložil až do vydania právoplatného rozhodnutia o podanom dovolaní.

4. Žalovaná v písomnom vyjadrení k podanému dovolaniu navrhla, aby dovolací súd dovolanie žalobcu

postupom podľa § 447 písm. f) CSP odmietol a priznal jej nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

4.1. Mala za to, že nedošlo k naplneniu žiadneho zo žalobcom uvádzaných dovolacích dôvodov. Žalobca z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie a odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu vyvodzuje nesprávne závery. Podľa názoru žalovanej rozhodnutia súdov nižších inštancií zodpovedajú požiadavke presvedčivosti a spravodlivosti súdneho rozhodnutia. Za absolútne nedôvodné považovala námietky žalobcu smerujúce voči spôsobu, rozsahu a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutí nižších inštancií; zo strany odvolacieho súdu nešlo o prekvapivý, prípadne arbitrárny postup a už vôbec nie o postup porušujúci princíp rovnosti zbraní a princíp kontradiktórnosti konania.

4.2. Pokiaľ dovolateľ uplatnil dovolací dôvod uvedený v § 421 ods. 1 písm. a) CSP žalovaná tvrdila, že súdy nižších inštancií sa zaoberali všetkými kritériami rozhodnými pre určenie toho, ktorý z manželov bude byť naďalej užívať ako nájomca a pokračujúci člen družstva. Pokiaľ v predmetnej veci niektoré kritériá neexistovali, súd na ne prihliadnuť nemohol. Napokon, otázka toho, na ktoré z kritérií súd prvej inštancie, a následne i odvolací súd, prihliadli a ako ich vyhodnotili, je otázkou skutkovou a nie právnou a táto otázka nemôže byť podrobená prieskumu dovolacím súdom. K uvedenému žalovaná uviedla, že odvolací súd nevylúčil z posudzovania kritériá uvedené v bode 17. dovolaním napadnutého rozhodnutia, ale poukázal na význam určitých zásadných kritérií. Je potrebné vziať na zreteľ, že oba rozsudky tvoria jeden jednotiaci celok a okresný súd vyhodnocoval pri rozhodovaní i ostatné kritériá.

4.3. Návrh žalobcu na odklad vykonateľnosti rozhodnutia žalovaná nepovažovala za dôvodný, nakoľko podľa jej názoru neexistujú dôvody hodné osobitného zreteľa.

5. K vyjadreniu žalovanej zaujal stanovisko dovolateľ, v ktorom zotrval na podanom dovolaní a dôvodoch v ňom uvedených.

6. Strany sporu s a v dovolacom konaní vyjadrili a j neskoršími podaniami; žalovaná po doručení uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/57/2023 z 26. júla 2023 o odklade vykonateľnosti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu žiadala o čo najrýchlejšie rozhodnutie o dovolaní žalobcu; poukázala na svoju dovtedajšiu argumentáciu. Dovolateľ písomným podaním doručeným 5. septembra 2023 dal dovolaciemu súdu na vedomie trestné oznámenia podané na právneho zástupcu žalovanej a na samotnú žalovanú. Dovolateľ taktiež podaním doručeným najvyššiemu súdu 3. decembra 2024 doložil podanie adresované Okresnému súdu Nitra v inom konaní vedenom pod sp. zn. 8C/15/2023 vo vzťahu k žiadosti o prehratie nelegálnej zvukovej nahrávky.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je potrebné zamietnuť.

8. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

9. V danom prípade žalobca vyvodil prípustnosť podaného dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9.1. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP je a) zásah súdu

do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9.2. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

9.3. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplyva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

10. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

11. Dovolateľ v súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) CSP namietal, že už súd prvej inštancie kritériá, ktoré mal posudzovať pri rozhodovaní o zrušení spoločného nájmu bytu vyhodnotil svojvoľne, najmä pokiaľ ide o kritérium „širšie okolnosti rozvratu manželstva“ a kritérium „zdravotné pomery rozvedených manželov“, s jeho argumentáciou sa odvolací súd riadne nevysporiadal; zaťažil tak napadnuté rozhodnutie vadou nepreskúmateľnosti. Odvolací súd tak vyhodnotenie kritéria „širšie okolnosti rozvratu manželstva“ a „zdravotný stav rozvedených manželov“ ignoroval a konštatoval, že týmito kritériami je zbytočné sa zaoberať, nakoľko vyhodnotenie týchto kritérií je pre rozhodnutie o uplatnenom nároku nepodstatné. Napokon v súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) CSP dovolateľ namietal, že odvolací súd mu neposkytol procesný priestor k tomu, aby sa mohol vyjadriť ku skutočnostiam, ktoré odvolací súd považoval za podstatné; postup odvolacieho súdu tak bol prekvapivý a arbitráry, porušujúci princíp rovnosti zbraní a princíp kontradiktórnosti konania.

12. K uvedenej argumentácii dovolací súd uvádza, že námietka zmätočnosti nie je dôvodná. Z rozhodnutí súdov nižších inštancií je zrejmé, čoho s a žalobca, a v konečnom dôsledku aj žalovaná, v spore domáhali; už súd prvej inštancie odôvodnil, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal a ako ich vyhodnotil; z rozhodnutia okresného súdu vyplýva, prečo nevykonal ďalšie dôkazy a zároveň ako vec právne posúdil.

12.1. Pre dovolací súd z rozhodnutí súdov nižších inštancií zreteľne vyplýva, že mali za preukázané, že z dôvodu vzniku nájmu za trvania ich manželstva im vznikol spoločný nájom bytu manželmi; nebolo sporné, že došlo k rozvodu manželstva a bývalí manželia sa po rozvode nedohodli o nájme bytu (ktorý z nich sa stane výlučným nájomcom) a z toho dôvodu vznikla potreba ingerencie súdu v podobe autoritatívneho rozhodnutia o zrušení spoločného nájmu manželov a o tom, ktorý z manželov bude výlučným nájomcom a pokračujúcim členom družstva.

12.2. Už okresný súd po zistení, že deti pochádzajúce z manželstva sú už plnoleté, rozvinul úvahu v

smere posudzovania okolností konkrétneho prípadu (prejednávanej veci); ustálil kritériá pre posúdenie toho, ktorý z rozvedených manželov sa stane výlučným nájomcom a pokračujúcim členom bytového družstva. Z rozsudku okresného súdu jasne vyplýva, že v tomto smere vychádzal z ustálenej súdnej praxe, keď výslovne poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR z 30. júna 1969 sp. zn. 5Cz/45/1968 publikované pod R 78/1970; z obsahu rozsudku okresného súdu vyplýva, že pri právnom hodnotení vychádzal aj z ďalších rozhodnutí najvyšších súdnych autorít publikovaných pod R 13/1973 (pri rozhodovaní o ďalšom užívaní bytu rozvedených manželov, zvlášť ak nemajú maloleté deti, zväži súd predovšetkým ich pomery, pracovné zaradenie a spoločenský význam ich práce a prihliadne aj k okolnostiam rozvratu manželstva; má na zreteli tiež využitie bytu i to, či u osôb, ktoré ostanú bývať v byte, sú predpoklady ku kľudnému a usporiadanému spoluzitiu); R 14/1978 (pri rozhodovaní o tom, ktorý z manželov bude byt ďalej užívať, súdy majú vziať zreteľ predovšetkým na záujem maloletých detí, ktoré majú manželia spolu, ale aj detí iba jedného z manželov, ďalej detí plnoletých, počet rodinných príslušníkov, ktorí budú v byte bývať, potreby manželov z hľadiska ich zdravotného stavu, pracovné a sociálne pomery a majú hodnotiť aj príčiny rozvodu manželstva podľa rozsudku o rozvode. Pri rozhodovaní o ďalšom užívaní bytu rozvedených manželov, najmä aj nemajú maloleté deti, má súd zvážiť najmä pomery týchto manželov, ich pracovné zaradenie a spoločenský význam ich práce, občiansku aktivitu a triedny profil, má prihliadnuť i na obsah okolností rozvratu manželstva a musí mať na zreteli aj účelné využitie bytu, ako aj to, či u osôb, ktoré zostanú v byte bývať, sú predpoklady pre pokojné a usporiadané (bývanie). Vyskytujú sa tiež prípady, že súd berie pri rozhodovaní do ohľadu aj kvalitu bytu alebo skutočnosť, či a kto z manželov má povinnosť platiť napríklad tzv. stabilizačnú pôžičku, poskytnutú na získanie bytu); R (ČR) 27/1999 (ustanovenie § 705 ods. 3 Občianskeho zákonníka patrí k právnym normám s relatívne neurčitou hypotézou, t. j. k právnym normám, ktorých hypotéza nie je stanovená priamo právnym predpisom, a ktoré tak ponechávajú súdu, aby podľa svojho uváženia v každom jednotlivom prípade vymedzil sám hypotézu právnej normy zo širokého, vopred neobmedzeného okruhu okolností), resp. aj z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/70/1997 (pri rozhodovaní o určení, ktorý z rozvedených manželov, ktorí nemajú maloleté deti, bude ďalej užívať byt, prihliadne súd - vychádzajúc z okolností konkrétneho prípadu - napríklad na širšie okolnosti rozvratu manželstva, na sociálne a zdravotné pomery rozvedených manželov, na spoločný význam a náročnosť ich zamestnania, ako aj k tomu, ako sa ktorý z rozvedených manželov pričínil o nadobudnutie práva užívať byt, komu z nich a z akých dôvodov bol byt pôvodne pridelený a pod.). Aj keď niektoré judikatúrou ustálené kritériá s ohľadom na odstup času a spoločenské zmeny stratili svoj význam (napr. „triedny profil“), v ostatnom judikatúra na podstatných kritériách, ktoré súd v prípade rozhodovania o zrušení spoločného nájmu bytu rozhoduje, ostáva stabilná.

12.3. Dovolací súd zdôrazňuje, že odvolací súd sa so závermi súdu prvej inštancie stotožnil v celom rozsahu, rozsudok okresného súdu potvrdil postupom podľa § 387 ods. 1 CSP a v podrobnostiach poukázal na odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie; v odôvodnení reagoval len na niektoré odvolacie argumenty žalobcu, ktoré považoval za podstatné.

12.4. Rozsudok odvolacieho súdu v spätosti s potvrdzovaným rozsudkom súdu prvej inštancie vytvára ich organickú, kompletizujúcu jednotu, keďže prvoinstančné a odvolacie konanie tvoria z hľadiska jeho predmetu jeden celok; v takom smere je potrebné vnímať aj závery, z týchto rozhodnutí vyplývajúce.

12.5. Pokiaľ ide o dovolateľom namietané kritérium „širšie okolnosti rozvratu manželstva“, k uvedenému už okresný súd zaujal pomerne neutrálne stanovisko konštatovaním, že širšie okolnosti rozvratu manželstva nebolo možné ani riadne zistiť ..., ... ostali tvrdené rôzne okolnosti rozvratu manželstva bez možnosti, aby súd objektívne ustálil, ktorá konkrétna príčina viedla k trvalému a hlbokému rozvratu manželstva bez možnosti jeho obnovenia ..., súd nemal možnosť priamo ustáliť, či išlo o príčinu rozvratu manželstva na strane žalobcu alebo žalovanej, hoci v tejto súvislosti určité skutočnosti výsluchom svedka skôr svedčia o zavinení rozvratu manželstva na strane žalobcu. Tvrdenie dovolateľa, že kritérium širších okolností rozvratu manželstva považoval okresný súd za kľúčové a dával mu prednosť pred inými kritériami, je v rozpore s obsahom rozsudku súdu prvej inštancie. Na závery okresného súdu v tomto smere odvolací súd v plnom rozsahu odkázal a oba súdy skutočnosti zistené z posúdení uvedeného kritéria tak hodnotili jednotlivo a v o vzájomných súvislostiach a nie výlučne na

jednom skutkovom zistení.

12.6. Pokiaľ ide o kritérium „zdravotné pomery rozvedených manželov“ dovolací súd z obsahu rozsudku okresného súdu zistil, že zdravotný stav žalovanej okresný súd hodnotil ako nepriaznivý (z psychického hľadiska) ako následok rozvratu manželských vzťahov, rozvodu manželstva a súvisiacimi okolnosťami, ktoré rozvod manželstva vyvolal. Tento zdravotný stav ale nevyhodnotil ako rozhodujúci dôvod, pre ktorý bolo potrebné určiť, že pokračujúcou členkou družstva bude žalovaná, ale ako skutočnosť, že ponechanie súčasného stavu ohľadom vyriešenia bytových otázok môže predísť novej konfrontácii strán a (aj) k stabilizácii zdravotného stavu žalobcu. Aj v tomto rozsahu odvolací súd na závery okresného súdu odkázal z dôvodu, že sa s nimi stotožnil.

12.7. Pokiaľ dovolateľ tvrdil, že odvolací súd sa otázkou zdravotného stavu manželov odmietol zaoberať, uvedené nezodpovedá obsahu napadnutého rozhodnutia; odvolací súd týmto konštatovaním nehodnotil skutkové zistenia a právne posúdenie vykonané okresným súdom; v tejto otázke iba reagoval, či bol dôvod na vykonanie ďalších dôkazov, koho zdravotný stav je oproti druhému z manželov o niečo horší.

12.8. Napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu tak dovolací súd nepovažoval za nepreskúmateľné, na podstatné otázky, vrátane hodnotenia kritéria „ktorý z manželov sa viac pričínil o nadobudnutie“ bytu, dal relevantnú odpoveď.

13. Dovolateľ tvrdil, že odvolací súd procesne pochybil, pokiaľ mu neposkytol priestor na vyjadrenie sa výlučne ku skutočnostiam, ktoré odvolací súd považoval za rozhodujúce pre rozhodnutie; napadnutý rozsudok odvolacieho súdu považoval v tomto smere za prekvapivý a arbitrárny.

13.1. K uvedenému dovolací súd poukazuje na § 385 ods. 1 CSP, podľa ktorého na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje verejný záujem. Z napadnutého rozhodnutia nevyplýva, že by odvolací súd sám vykonával dokazovanie, prípadne že by dokazovanie doplnil; naopak, v napadnutom rozhodnutí uviedol, že ďalšie dokazovanie na zistenie toho, koho vinou nedošlo k odkúpeniu bytu, prípadne koho zdravotný stav je o niečo horší, bolo úplne nepodstatné. Odvolací súd si v plnom rozsahu osvojil skutkový stav zistený súdom prvej inštancie konštatovaním, že z obsahu spisu vyplýva ten skutkový stav, ktorý konštatoval súd prvej inštancie v odôvodnení napadnutého rozsudku. Nevznikol tak dôvod pre nariadenie odvolacieho pojednávania; dovolateľ ani netvrdil, že nariadenie odvolacieho pojednávania bolo potrebné z dôvodu, že to vyžaduje verejný záujem.

13.2. Ak dovolateľ tvrdil, že rozhodnutie odvolacieho súdu bolo pre neho prekvapivé, dovolací súd uvádza, že odvolací súd nezaložil svoje rozhodnutie na aplikácii ustanovenia právneho predpisu, ktorý v konaní pred súdom prvej inštancie nebol použitý; nezaložil svoje rozhodnutie na iných skutkových zisteniach, ktoré by zistil prípadným dokazovaním a odvolací súd vec právne posúdil v zhode so závermi okresného súdu.

13.3. Nedošlo tak k naplneniu prekvapivého rozhodnutia odvolacieho súdu tak, ako ho zdefinoval Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze z 1. apríla 2020 sp. zn. III. ÚS 52/2019, podľa ktorého „zo základného pojmu práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva aj zákaz tzv. prekvapivých rozhodnutí. O prekvapivé rozhodnutie ide aj v prípade, ak inštančne nadriadený (spravidla odvolací) súd úplne alebo podstatne zmení právne východiská, podľa ktorých bola vec dosiaľ posudzovaná, a neumožní sa účastníkom vyjadriť k tejto zmene. Typicky pôjde o zmenu právnej kvalifikácie relevantných skutkových zistení alebo rozhodujúcich skutkových okolností, a to za situácie, keď počas konania predchádzajúceho takejto zmene nemali strany pochybnosť o inej, dovtedy zvažovanej kvalifikácii (vychádzajúc z priamej informácie súdu alebo z iných podstatných skutočností). Prekvapivosť rozhodnutia môže spočívať v aplikácii právnej normy, ktorá dosiaľ v konaní nebola použitá sporovými stranami ani súdom, alebo k zmene právneho názoru súdu vyvolanej dôkazom vykonaným, alebo skutočnosťou zistenou až v odvolacom konaní, ku ktorým sa účastník nemal možnosť vyjadriť. Posúdenie, či v danom prípade ide o prekvapivé rozhodnutie, bude vždy závisieť od konkrétnych

skutkových okolností. Iba odlišná interpretácia totožného zákonného ustanovenia aplikovaného na zhodný skutkový stav nemôže spôsobiť prekvapivosť súdneho rozhodnutia.“

13.3.1. Tu dovolací súd uvádza, že už súd prvej inštancie vo svojom rozsudku vyhodnocoval kritérium „účelného využitia bytu, počet rodinných príslušníkov, ktorí v byte bývajú, ako aj záujem plnoletých detí a kvalitu bytu na bývanie“. Nemožno tak dôvodne tvrdiť, že toto kritérium a jeho vyhodnotenie bolo v rozhodnutí odvolacieho súdu novum, ktorým sa okresný súd nezaoberal, a ku ktorému sa dovolateľ nemal možnosť vyjadriť a namietat' ho odvolacou argumentáciou. Odvolací súd sa totiž v zásade od záverov, na ktorých okresný súd založil svoje rozhodnutie, neodchýlil, len ich svojou argumentáciou doplnil.

13.4. Postup odvolacieho súdu, ktorý odvolacie pojednávanie nenariadil a v napadnutom rozsudku odpovedal na podstatné odvolacie otázky bez toho, aby na svoju (budúcu) argumentáciu žalobcu vopred upozornil a vyzval ho na vyjadrenie sa k nej, nebol rozporný s ustanoveniami Civilného sporového poriadku; k naplneniu vady zmätočnosti v tomto smere postupom odvolacieho súdu nedošlo.

14. Iba pre úplnosť dovolací súd dodáva, že ak v súvislosti s vyššie uvedenými závermi nižších súdov dovolateľ v dovolaní namietal vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP tvrdením o nedostatočnom odôvodnení (nepreskúmateľnosť) rozhodnutia odvolacieho súdu, k uvedenému dovolací súd uvádza, že aj keď nepreskúmateľnosť rozhodnutia pre nedostatok jeho riadneho odôvodnenia je takým nesprávnym procesným postupom, ktorý je spôsobilý znemožniť sporovej strane, aby uplatňovala svoje procesné práva v takej miere, že to má za následok porušenie práva na spravodlivý proces, v prejednávanej spore o taký prípad nešlo.

15. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že súdy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentmi vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. *Garcia Ruiz v. Španielsko*, *Vetrenko v. Moldavsko*, *Kraska v. Švajčiarsko*).

16. Rovnako podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať skutočnej i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

17. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces, a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami

strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak je nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

18. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa teda odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 393 CSP, je nepreskúmateľné.

19. K dovolacej námietke týkajúcej sa nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd uvádza, že v posudzovanom spore obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Súd oboch nižších inštancií v odôvodneniach svojich rozhodnutí podrobne popísali obsah podstatných skutkových tvrdení strán a dôkazov vykonaných v konaní, vysvetlili, ako ich skutkové tvrdenia a právne argumenty posúdili, uviedli, z ktorých dôkazov vychádzali a ako ich vyhodnotili, a zároveň citovali ustanovenia, ktoré aplikovali a z ktorých vyvodili svoje právne závery.

19.1. Z obsahu odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu vyplýva, že odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1, ods. 2 CSP stotožniac sa s dôvodmi rozsudku súdu prvej inštancie vrátane správnych skutkových a právnych záverov. Odvolací súd svoje rozhodnutie nezaložil v porovnaní so súdom prvej inštancie na žiadnych iných, či nových skutkových a právnych záveroch. Iba skutočnosť, že dovolateľ so závermi odvolacieho súdu spokojný nie je a ponúka svoje vlastné právne posúdenie, nemá za následok nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu.

19.2. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu (ktorý v spätosti s potvrdzovaným rozsudkom súdu prvej inštancie vytvára ich organickú, kompletizujúcu jednotu, keďže prvoinštančné a odvolacie konanie tvoria z hľadiska jeho predmetu jeden celok (IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09), sa vysporiadava so všetkými podstatnými odvolacími námietkami žalobcu a ostatnými rozhodujúcimi skutočnosťami. Ak odvolací súd sa stotožňuje s dôvodmi rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie.

19.3. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu v spojení s odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie, má podľa názoru dovolacieho súdu všetky zákonom vyžadované náležitosti v zmysle ustanovenia § 393 CSP a § 220 ods. 2 CSP z hľadiska formálnej štruktúry, obsahuje aj zdôvodnenie všetkých pre vec podstatných skutkových a právnych otázok, vykazuje logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania a nemožno ho považovať za nedostatočne odôvodnené, či zjavne arbitrárne (svojvoľné). Dovolací súd nezistil, že by v danej veci išlo o takýto prípad vybočenia z medzi ustanovenia § 393 ods. 2 CSP, ktorým by došlo k porušeniu práva žalobcu na spravodlivý proces. Odôvodnenie napadnutého rozsudku zodpovedá základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Súslednosti jednotlivých častí odôvodnení a ich obsahové (materiálne) náplne zakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť aj ich všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Argumentácia odvolacieho súdu v spojení s o súdom prvej inštancie je koherentná a ich

rozhodnutia sú konzistentné, zvolené premisy aj závery, ku ktorým na ich základe odvolací súd dospel, sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť.

20. V reakcii na dovolacie argumenty žalobcu dovolací súd uvádza, že za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je daný prípad. Žalobca preto neopodstatnene namieta, že odvolací súd mu nedostatočným odôvodnením rozhodnutia znemožnil, aby uskutočňoval svoje procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné poznamenať, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky odvolacie námietky uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný význam, ktoré zostali sporné, alebo na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie (II. ÚS 78/05).

20.1. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, IV. ÚS 324/2011) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania (strán sporu) vrátane ich dôvodov a námietok. Samotné odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo účastníka na spravodlivé súdne konanie (IV. ÚS 112/05, IV. ÚS 324/2011).

21. Pre úplnosť dovolací súd tiež poznamenáva, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia z hľadiska namietanej zmatečnej vady v zmysle § 420 písm. f) CSP, správnosť právnych záverov, ku ktorým oba sudy nižšej inštancie dospeli, nie je relevantná, lebo prípadné nesprávne právne posúdenie prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP nezakladá (porovnaj judikáty R 54/2012 a R 24/2017), tento právny záver považuje i ústavný súd za akceptovateľný (I. ÚS 61/2019). Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom odvolacieho súdu, ktorý potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne, nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti jeho rozhodnutia (I. ÚS 188/06).

22. Zhrnúc vyššie uvedené dovolací súd uzatvára, že žalobca neopodstatnene namietal, že konanie pred odvolacím súdom bolo postihnuté zmatečnou vadou vyplývajúcou z § 420 písm. f) CSP. Uvedený záver je dôvodom na postup podľa § 448 CSP.

23. Žalobca prípustnosť podaného dovolania vyvodil aj z nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

23.1. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

23.2. Pre všetky tri procesné situácie, v ktorých § 421 ods. 1 CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková), ktorá musí mať zreteľné charakteristické znaky. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu

(vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. V prípade dovolania podaného v zmysle tohto ustanovenia je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, o ktorú z možností uvedených v § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP ide, teda z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (porovnaj napríklad sp. zn. 1Cdo/126/2017, 2Cdo/225/2016, 3Cdo/235/2016, 4Cdo/89/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/20/2017, 8Cdo/73/2017).

23.3. Ak dovolací súd má riešiť právnu otázku, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od rozhodovacej praxe najvyššieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP), tak v zmysle vyššie citovaných zákonných ustanovení je povinnosťou dovolateľa ako procesnej strany a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom, uviesť ako ju riešil odvolací súd, b) uviesť ako mala byť táto otázka správne riešená (viď uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/146/2017 z 22. februára 2018) a c) uviesť rozhodnutia odvolacieho súdu, od ktorých sa mal odvolací súd odkloniť.

24. Pred posúdením samotného „vyriešenia právnej otázky“ (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) dovolací súd zdôrazňuje, že správnosť súdmi riešených skutkových otázok nemôže byť v dovolacom konaní podrobená meritórnemu prieskumu, lebo dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP); skutková okolnosť (t. j. skutková otázka, resp. riešenie skutkovej otázky) z hľadiska § 421 ods. 1 CSP je irelevantná.

24.1. Riešenie skutkovej otázky (quaestio facti) je v civilnom sporovom konaní spojené s obstarávaním skutkových poznatkov súdu v procese dokazovania. Na rozdiel od toho riešenie právnej otázky (quaestio iuris) prebieha v procese právneho posudzovania vecí, pri ktorom súd uvažuje o určitej právnej norme, jej aplikácii na podklade skutkových zistení (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/218/2017, 3Cdo/150/2017, 4Cdo/7/2018, 4Cdo/32/2018, 7Cdo/99/2018).

24.2. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP vôbec musí byť procesnou stranou vymedzená v dovolaní jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania. V prípade absencie náležitého vymedzenia právnej otázky najvyšší súd nemôže pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili/neriešili prvoinštančný a odvolací súd.

25. Dovolací súd sa preto najskôr zaoberal tým, či sú splnené tieto predpoklady prípustnosti dovolania, a to najmä z hľadiska, či žalobca v podanom dovolaní vôbec nastolil právnu otázku, resp. ním nastolená právna otázka je taká otázka, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu.

25.1. Dovolateľ v podanom dovolaní právnu otázku nastolil nasledovne: „je súd pri rozhodovaní o tom, komu z rozvedených manželov, ktorí nemajú maloleté deti bude nájomný byt pridelený do výlučného užívania, má kritérium toho, kto v nájomnom byte fakticky býva, absolútnu prednosť pred ostatnými kritériami, alebo je súd povinný sa vždy dôsledne zaoberať všetkými rozhodujúcimi kritériami?“ Uvedenú otázku považoval dovolací súd za otázku právnu; odpoveď na ňu je odpoveďou na otázku právneho posúdenia preferencie a sily jednotlivých kritérií.

25.2. Podľa názoru dovolateľa odvolací súd založil svoje rozhodnutie na preferencii iba jedného kritéria, a to, „kto v byte fakticky býva“ a ostatné kritériá vyplývajúce z ustálenej súdnej praxe nezohľadnil.

25.3. Za ustálenú súdnu prax vo vzťahu k nastolenej otázke považoval rozhodnutia publikované pod R 78/1970 a R (ČR) 27/1999. Podľa rozhodnutia Najvyššieho súdu ČSSR z 30. júna 1969 sp. zn. 5Cz/45/1968 publikovaného pod R 78/1970 „pri rozhodovaní o určení, ktorý z rozvedených manželov, ktorí nemajú maloleté deti, bude ďalej byt užívať ako nájomca, prihliadne súd - vychádzajúc z okolností konkrétneho prípadu - napr. na širšie okolnosti rozvratu manželstva, na sociálne pomery (menovite vzhľadom na možnosti bytových pomerov) a zdravotné pomery rozvedených manželov, na spoločenský význam a náročnosť ich práce, na to, ako sa kto z rozvedených manželov pričínil o to, že nadobudli právo nájmu bytu, komu z nich a z akých dôvodov bol byt pôvodne pridelený a prihliadne na stanovisko

prenajímateľa.“ Podľa rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 3Cdon/117/1996, publikovaného pod R (ČR) 27/1999 „ustanovenie § 705 ods. 3 Občianskeho zákonníka patrí k právnym normám s relatívne neurčitou hypotézou, t. j. k právnym normám, ktorých hypotéza nie je stanovená priamo právnym predpisom, a ktoré tak ponechávajú súdu, aby podľa svojho uváženia v každom jednotlivom prípade vymedzil sám hypotézu právnej normy zo širokého, vopred neobmedzeného okruhu okolností.“ Dovolací súd v tomto smere pripomína, že „za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu treba považovať predovšetkým rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, vydávanej Najvyšším súdom Slovenskej republiky od 1. januára 1993 s pôvodným názvom Zbierka rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky (pokiaľ neboli v neskoršom období judikátórne prekonané), ako i rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorých bol opakovane potvrdený určitý právny názor, alebo výnimočne aj jednotlivé rozhodnutie, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v tomto rozhodnutí nespochybnili, prípadne ich akceptovali a vecne na ne nadviazali. Vzhľadom na účel právnej úpravy dovolania, ktorý je v prípade dovolacieho dôvodu spočívajúceho v nesprávnom právnom posúdení veci predovšetkým riešenie doteraz neriešených otázok zásadného právneho významu, treba do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu zahrnúť aj rozhodnutia publikované v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávanej Najvyšším súdom ČSFR, Najvyšším súdom ČR a Najvyšším súdom SR v dobe do 31. decembra 1992, ako aj rozhodnutia uverejnené v Zborníkoch stanovísk, správ a rozhodovaní súdov a súdnych rozhodnutí Najvyšších súdov ČSSR, CSR a SSR vydávaných SEVT Praha v rokoch 1974 (č. I. 1965-1967), 1980 (č. II. 1964-1969) a 1986 (č. IV. 1970-1983), pokiaľ sú stále použiteľné (najmä z hľadiska ich súladu s hodnotami demokratického právneho štátu) a neboli prekonané neskoršou judikaturou.“ (pozri rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. januára 2018 sp. zn. 6Cdo/29/2017, publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod publikačným číslom R 71/2018). Dovolací súd dodáva, že viac príliehavým by bol poukaz na závery vyplývajúce z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/70/1997, podľa ktorých „pri rozhodovaní o určení, ktorý z rozvedených manželov, ktorí nemajú maloleté deti, bude ďalej užívať byt, prihliadne súd - vychádzajúc z okolností konkrétneho prípadu - napríklad na širšie okolnosti rozvratu manželstva, na sociálne a zdravotné pomery rozvedených manželov, na spoločný význam a náročnosť ich zamestnania, ako aj k tomu, ako sa ktorý z rozvedených manželov pričinil o nadobudnutie práva užívať byt, komu z nich a z akých dôvodov bol byt pôvodne pridelený a pod.“

25.4. Z uvedených rozhodnutí jasne vyplývajú kritériá, ktoré má súd posudzovať pri žalobách o zrušenie spoločného nájmu bytu rozvedených manželov v prípade, ak sa títo o tom, kto z nich ostane výlučným nájomnom, nedohodnú. Bez ohľadu na vymenované kritériá je však podstatné, že súd v takýchto prípadoch vychádza z okolností konkrétneho prípadu.

25.5. Súd prvej inštancie pri posudzovaní dôvodnosti žaloby (a obrany žalovanej) tieto kritériá skúmal a na ich vyhodnotení založil svoje rozhodnutie. So závermi súdu prvej inštancie sa odvolací súd stotožnil potvrdiac rozsudok okresného súdu postupom podľa § 387 ods. 1, ods. 2 CSP a dodal, že pre rozhodnutie vo veci bolo v nadväznosti na citované zákonné ustanovenia podstatné zistenie, že strany sporu za trvania manželstva nadobudli právo spoločného nájmu bytu vo vlastníctve bytového družstva, že sa po rozvode manželstva nedohodli na ďalšom nájme bytu, že z manželstva maloleté deti nepochádzajú, že žalobca býva v spoločne nadobudnutom rodinnom dome, kde prístup žalovanej odmieta, že žalovaná býva spolu s dvomi plnoletými synmi v predmetnom družstevnom byte a takto majú obaja rozvedení manželia zabezpečenú potrebu samostatného bývania.

25.6. Uvedené závery odvolacieho súdu neznamenaajú odklon od ustálenej súdnej praxe predstavovanej rozhodnutiami R 78/1970, prípadne sp. zn. 4Cdo/70/1997 práve z dôvodu, že obe rozhodnutia poukazujú práve na okolnosti konkrétneho prípadu a samotné kritériá uvádzajú len príkladmo (slovo „napr.“, resp. „a pod.“), bez uvedenia intenzity, ktorú je potrebné naplneniu toho-ktorého kritéria prisúdiť. Záver, ktorý prijal dovolateľ, že odvolací súd rozhodnutie založil iba na vyhodnotení jedného kritéria je nesprávny a nie je súladný s obsahom rozhodnutí súdov nižších inštancií.

25.7. K uvedenému však dovolací súd uvádza, že už z rozhodnutia publikovaného pod R 78/1970, aj

keď vydaného za iných spoločenských podmienok, vyplýva, že „nie je možné opomenúť, že právna problematika rozhodovania o ďalšom užívaní bytu rozvedených manželov má pôvod v ekonomickej sfére, konkrétne z nedostatku bytov potrebných k urýchlenému zabezpečeniu oddeleného bývania rozvedených manželov; pritom uspokojenie potreby bývania tvorí jeden zo základných článkov uspokojovania hmotných a kultúrnych potrieb občana, teda i rozvedeného manžela. Funkcia práva osobného užívania bytu záleží potom v tom, že spoločnosť poskytuje jeho prostredníctvom byty tým občanom, ktorí nemajú možnosť bývať vo vlastných domoch. Pri uspokojovaní potreby bývania občanov zabezpečovaním bytu zo štátnej výstavby nie sú bez významu i celkové sociálne pomery občanov; a z toho vyplýva, že sociálne hľadisko nie je podradné ani pri rozhodovaní súdov o ďalšom užívateľovi bytu po zrušení práva spoločného užívania bytu manželmi.“

25.7.1. V prejednávanej veci jej osobitosťou prípadu, okrem iného, aj skutočnosť, že zaistenie oddeleného bývania rozvedených manželov sa prostredníctvom súdneho rozhodnutia nezabezpečuje; bývalí manželia v spoločnej domácnosti v spornom byte dlhodobo nežijú a dlhodobo v ňom nevedú spoločnú domácnosť. Po obstaraní si rodinného domu tento byt neplnil funkciu spoločného bývania a v jednotlivých charakteristikách stratil svoju podstatu „bytu, ktorého sa stali spoločnými nájomcami“, za nových spoločenských podmienok sa stal byt, ktorý bol v spoločnom nájme prostriedkom príjmu manželov (prenechanie bytu do nájmu inej osobe), resp. riešenia bytovej otázky spoločného syna (prenechanie bytu do užívania). Aj z toho dôvodu odvolací súd zdôraznil, že skutočnosť, komu bol byt pridelený, nemožno s odstupom 32 rokov od prevzatia bytu považovať za tak právne významnú, aby sama osebe mohla viesť k záveru, že žalobca musí mať k bytu právo prednosti oproti žalovanej.

25.7.2. Dovolací súd v tomto smere uzatvára, že pokiaľ sa zrušením práva spoločného nájmu bytu rieši (aj) otázka bývania manželov, z ktorých jeden má bytovú otázku vyriešenú v rodinnom dome patriacom do doposiaľ nevysporiadaného bezpodielového spoluvlastníctva manželov a druhý z manželov má bytovú otázku spornú a nevyriešenú, uplatnenie kritéria „kto v byte býva“ je jedným z uplatniteľných kritérií pri rozhodovaní, ktorého z bývalých manželov určiť za výlučného nájomcu a pokračujúceho člena družstva. Ak odvolací súd túto otázku posudzoval, neodklonil sa od povinnosti vychádzať z okolností konkrétneho prípadu vyplývajúceho z ustálenej judikatúry dovolacieho súdu.

25.8. Vzhľadom k vyššie uvedeným dôvodom dovolací súd odklon od ustálenej praxe dovolacieho súdu nezistil; sudy nižších inštancií posudzovali kritériá vyplývajúce z ustálenej praxe dovolacieho súdu správne, prihliadnuc na osobitné okolnosti prejednávanej veci. Iba na okraj dovolací súd poznamenáva, že sudy nižších inštancií svoje rozhodnutia nezaložili na výlučnom posúdení iba jedného kritéria, ako sa to snaží naznačiť dovolateľ v podanom dovolaní, ale naplnenie jednotlivých kritérií posudzovali jednotlivo a aj v ich vzájomných súvislostiach. Preto je rozhodnutie odvolacieho súdu (a ním potvrdzovaného rozhodnutia okresného súdu) nielen zákonné, ale aj spravodlivé.

26. Dovolací súd tak k námietke nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP uzatvára, že odklon od ustálenej praxe dovolacieho súdu v dovolateľom nastolenej otázke nezistil.

27. Zhrnúc vyššie uvedené dovolací súd konštatuje, že dovolanie žalobcu v časti namietajúcej vadu podľa § 420 písm. f) CSP je síce prípustné, ale nie je dôvodné. Ak dovolateľ namietol nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolanie nie je prípustné z dôvodu, že dovolací súd odklon od ustálenej praxe dovolacieho súdu nezistil. Z uvedeného dôvodu dovolací súd dovolanie ako celok postupom podľa § 448 CSP zamietol.

28. Pri rozhodovaní o trovách dovolacieho konania dovolací súd aplikoval § 453 ods. 1 s použitím § 255 ods. 1 CSP. V dovolacom konaní bola plne úspešná žalovaná, z uvedeného dôvodu jej dovolací súd priznal náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu proti žalobcovi, ktorý v dovolacom konaní úspešný nebol.

29. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

**Poučenie:**

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.